

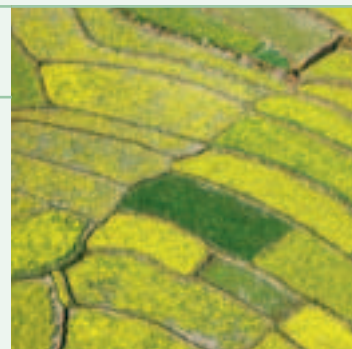

Trendovi u kvaliteti života u EU: 2003 – 2009

> sažetak <

„Siromaštvo je veliki problem u EU, a (...) trenutna gospodarska i financijska situacija stanje još dodatno otežavaju. Kriza uzima svoj danak pa veliki broj Europljana danas jedva spaja kraj s krajem (...). Nova strategija Europske Unije za sljedeće desetljeće - Europa 2020 - ima za cilj izlazak iz siromaštva za barem 20 milijuna Europljana što odašilje snažnu poruku o istinskoj predanosti svih zemalja za pravednijom i solidarnijom Europom.“

László Andor, Povjerenik EU-a za Zapošljavanje, socijalnu skrb i uključenost, lipanj 2010.
(navod s internetske stranice za novinstvo Europske komisije)

Kvaliteta života i europska politika

Praćenje promjena u kvaliteti života europskih građana i osmišljavanje politika za povećanje njihova blagostanja poprimaju sve veću važnost u debatama na europskoj razini. Postaje sve jasnije da klasični ekonomski pokazatelji poput bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) - dakako važnog u procjeni razine blagostanja u nekoj zemlji - nisu više dovoljni. Opći se interes mora ogledati u izravnom stvaranju blagostanja građana, uzimajući u obzir društvene, ekološke te gospodarske uvjete. Takva se stajališta u posljednje vrijeme odražavaju i u novim inicijativama koje poduzimaju Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) te Europska komisija.

U međuvremenu Povjerenstvo za mjerenje gospodarskog učinka i društvenog napretka, osnovano na inicijativu vlade francuskog predsjednika Nicolasa Sarkozyja, nastoji odrediti granice BDP-a kao pokazatelja gospodarskog učinka i društvenog napretka te pronaći alternativne metode mjerenja tih pokazatelja. Prilog tome daje i Eurofound, podacima iz svojih Anketa o kvaliteti života (EQLS) koji omogućuju određivanje nekih trendova i kretanja od 2003. do 2007. te, s manjim brojem pitanja u anketi Eurobarometar, i promjene do rujna 2009.

U vrijeme provođenja druge EQLS ankete godine 2007. stopa zapošljavanja u Europi, osobito žena i starijih zaposlenika, dosegla je svoju najvišu razinu a nezaposlenost je pala na najniže vrijednosti u ožujku 2008. Usprkos tome, analizom Lisabonske strategije pokazalo se da oni građani koji su najudaljeniji od tržišta rada ipak nisu imali dovoljno

koristi od porasta zaposlenosti. Štoviše, situacija se uskoro još više pogoršala: financijska kriza koja je započela u drugoj polovici 2008. dovela je do najdublje recesije u Europi od Drugoga svjetskog rata. Ona je pogodila ne samo gospodarstvo zemalja i tvrtki već svakodnevni posao i život europskih građana. Iako su gospodarske prilike sada u poboljšanju, zaposlenost je nastavila padati, posebno u pribaltičkim zemljama, Irskoj i Španjolskoj. Do kraja 2009. nezaposlenost je širom Europe narasla na 23 milijuna, pri čemu mladi - osobito muškarci - čine gotovo jednu četvrtinu ukupnog povećanja nezaposlenosti od 2008. Ukupna stopa nezaposlenosti mladih u prosincu 2009. narasla je na 21%, a u Latviji i Španjolskoj premašila je 40%.

EQLS –stanje života u Europi

Osim objektivnih podataka o uvjetima života i rada, političari moraju poznavati i načine kojima građani ocjenjuju kvalitetu svojih života i kvalitetu društva u kojem žive: isključiva usredotočenost na tradicionalne ekonomske pokazatelje može prikriti ili umanjiti razlike u iskustvima između različitih društvenih skupina. Eurofound je prvu EQLS anketu pokrenuo 2003. kako bi prikupio podatke o gledištima, običajima i iskustvima odraslih stanovnika Europe, u svrhu procjene njihove kvalitete života. Prva je anketa obuhvatila više od 25.000 odraslih Europljana u dobi od 18 godina nadalje, u 15 tadašnjih država članica, u 10 novih koje su Uniji pristupile 2004. te u Bugarskoj, Rumunjskoj i Turskoj. Godine 2007. mnoga od tih

pitanja postavljena su masi od 35.000 ispitanika u proširenoj EU27 te u Hrvatskoj, Makedoniji, Norveškoj i Turskoj. Rezultati te ankete reprezentativni su za pojedine države, ali i usporedivi s ostalim istraživanjima. Dvadesetak istih pitanja bilo je uključeno i u anketu pod imenom „Specijalni Eurobarometar“ u rujnu 2009. Premda su pitanja ispitanicima izravno usporediva, uzorak ispitanika ove ankete odnosi se samo na državljane članica EU27. S druge strane, anketa EQLS provedena je na stanovnicima s prebivalištem u zemljama članicama, od kojih je njih 96% imalo državljanstvo zemlje u kojoj su boravili. Uzorak od tisuću ispitanika po državi je, doduše, malen za detaljnu procjenu, pa zbog toga kronološke promjene u pojedinim državama treba analizirati s oprezom. Ipak, studija je otkrila neke značajne nalaze koji su potpuno u skladu s očekivanjima i koji ocrtavaju gledišta ljudi u razdoblju od 2003. do 2009. godine.

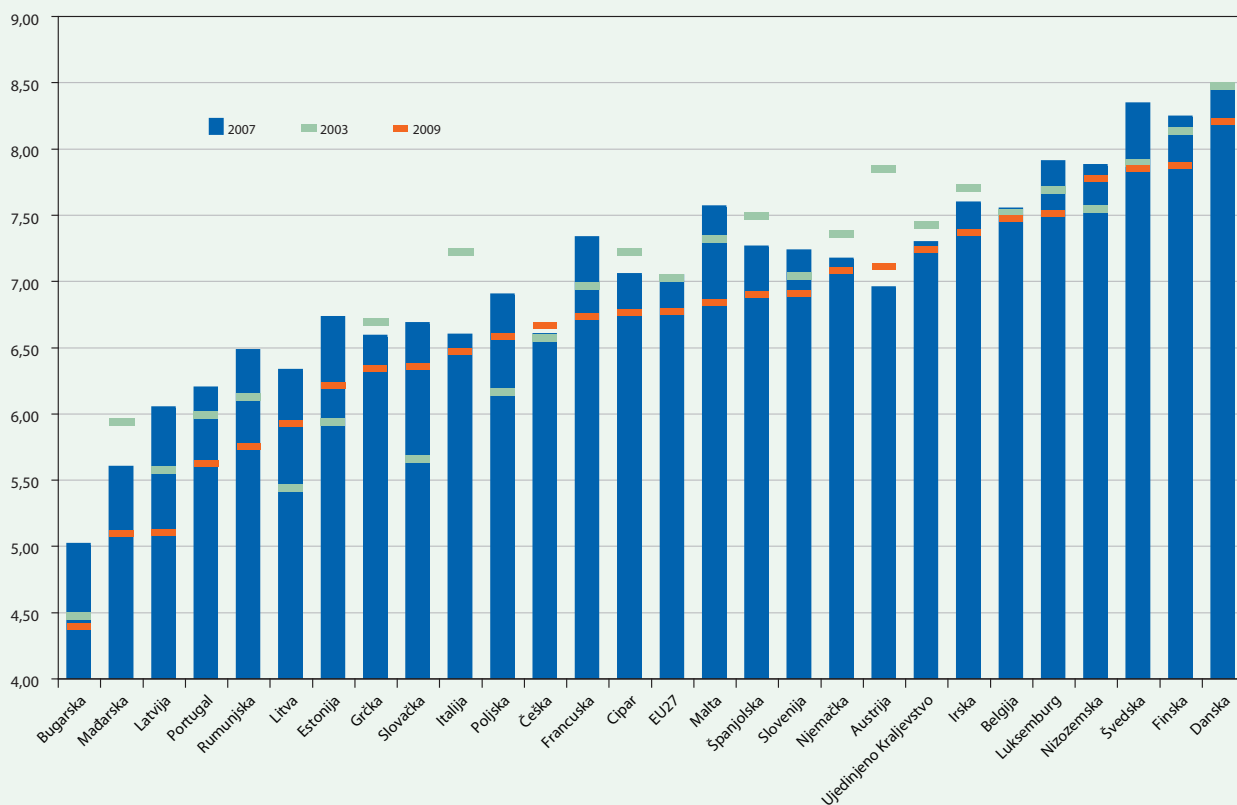
Kvaliteta života 2003–2009

Promjene zabilježene od 2003. do 2009. odražavaju se, barem djelomice, u promjenama kvalitete života uzrokovanim proširenjem EU-a, što se osobito odnosi na nove zemlje članice i to za one društvene skupine koje su osjetile najveće promjene. Općenito, za 27 članica kao cjelinu, kvaliteta života je u razdoblju od 2003. do 2007. ostala gotovo nepromijenjena iako se bilježi ponešto malih pozitivnih pomaka. U zemljama koje su Uniji pristupile 2004.

godine poboljšanje kvalitete života osjetilo se više nego u starim članicama. To se odnosi na zadovoljstvo ljudi privatnim aspektima života poput stanovanja i životnog standarda, kao i na njihovu razinu satisfakcije s javnim uslugama poput obrazovanja, zdravstva i javnog prijevoza, te njihovu sveukupnu ocjenu kvalitete života. Procjena kvalitete života u Bugarskoj i Rumunjskoj, koje su se Uniji pridružile 2007., pokazuje manje pozitivnih promjena. Općenito, ljudi iz višeg platnog razreda pokazuju veće zadovoljstvo životom od onih iz nižih platnih razreda; ta je razlika izraženija od one između muškaraca i žena, ili između starijih i mlađih ljudi (a osobito je prisutna u novim zemljama članicama).

Trendovi kvalitete života između 2007. i 2009. godine vjerojatno su do neke mjere pod utjecajem gospodarske krize i nezaposlenosti u Europi. Važno je, međutim, dokumentirati i interpretirati razinu promjena u zadovoljstvu što se tiče različitih aspekata života te identificirati skupine na koje se financijska kriza najviše odrazila. Podaci iz anketa mogu razjasniti neke od tih problema, ali samo ako su pitanja dovoljno osjetljiva za precizno mjerenje promjena. Također treba naglasiti da podaci mogu prikazati samo gledišta i iskustva relativno velikih društvenih skupina, i to zato jer su uzorci premali da bi dokumentirali promjene u rizičnim skupinama, poput primjerice samohranih roditelja ili migranata, dok ostale društvene skupine, kao što su npr.

Slika 1: Općenito zadovoljstvo životom u EU27, 2003.–2009.

beskućnici, uopće nisu obuhvaćene ovim anketama.

Pad u osjećaju zadovoljstva životom i životnim standardom

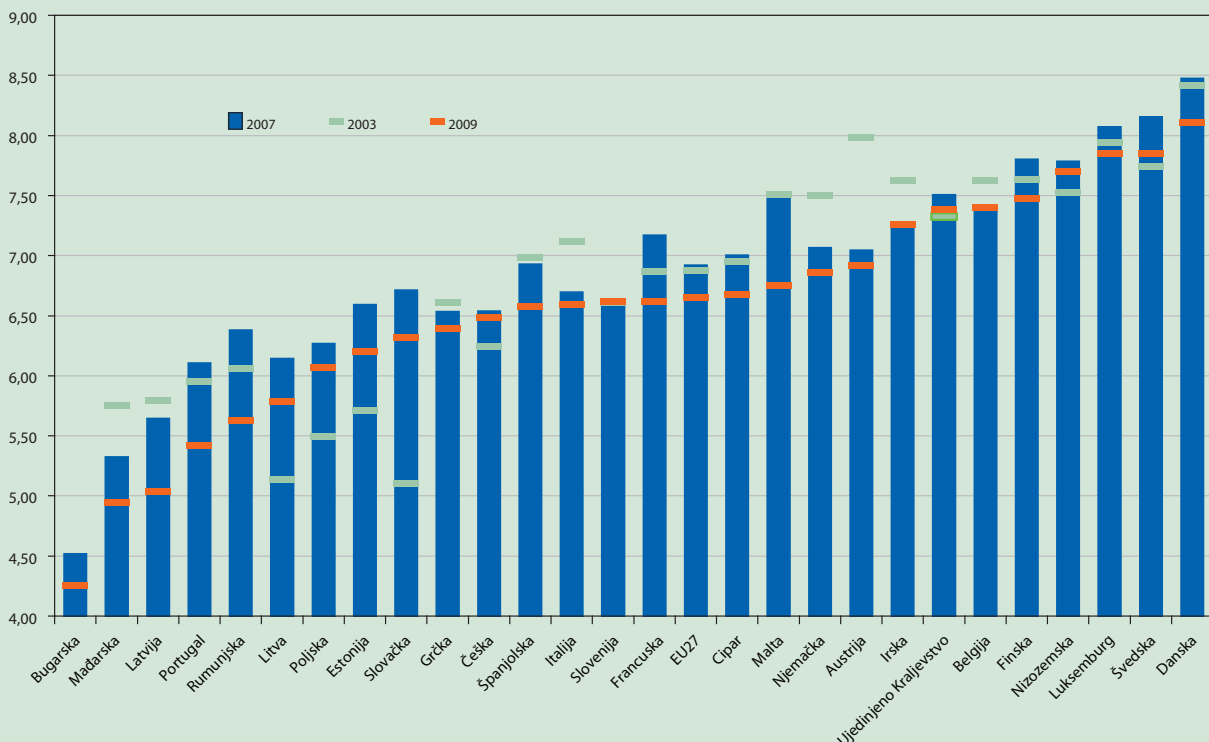
Općenito, najizraženije promjene između 2007. i 2009. godine tiču se osjećaja općeg zadovoljstva životom i životnim standardom. Kao što prikazuje Slika 1, od posljednjeg tromjesečja 2007. do rujna 2009. prosječna razina općenitog zadovoljstva životom u cijeloj EU pala je sa 7.0 na 6.8, što je otprilike 4%. Taj je pad bio izraženiji u novim zemljama članicama gdje se ranije ukupni osjećaj zadovoljstva životom povećavao: prosječni je rezultat pao sa 6.5 na 6.1, odnosno za 6%, što je dvostruko više od onoga zabilježenog u 15 novih zemalja članica (EU15). Najveći padovi zabilježeni su u Bugarskoj (gdje su prosječne stope osjećaja zadovoljstva životom pale s 5.0 u 2007. na 4.4 u 2009.), zatim Rumunjskoj, Malti, Estoniji i Latviji, ali i u Francuskoj gdje je srednja vrijednost sa 7.3 pala na 6.7. U pribaltičkim zemljama, primjerice, smanjenje osjećaja zadovoljstva životom prati pad BDP-a. To međutim ne vrijedi za zemlje poput Malte i Francuske u kojima je zabilježen relativno malo sniženje BDP-a.

U istom razdoblju od 2007. do 2009. nije zabilježena razlika u smanjenju osjećaja zadovoljstva životom između muškaraca i žena. No, jasna razlika vidi se između starije i mlađe populacije: kod ljudi starije dobi između 18 i 34 godine stope smanjenja osjećaja zadovoljstva životom pale su za samo 1% dok je kod starijih ljudi taj pad iznosio 5%. Ljudi sa 65 i više

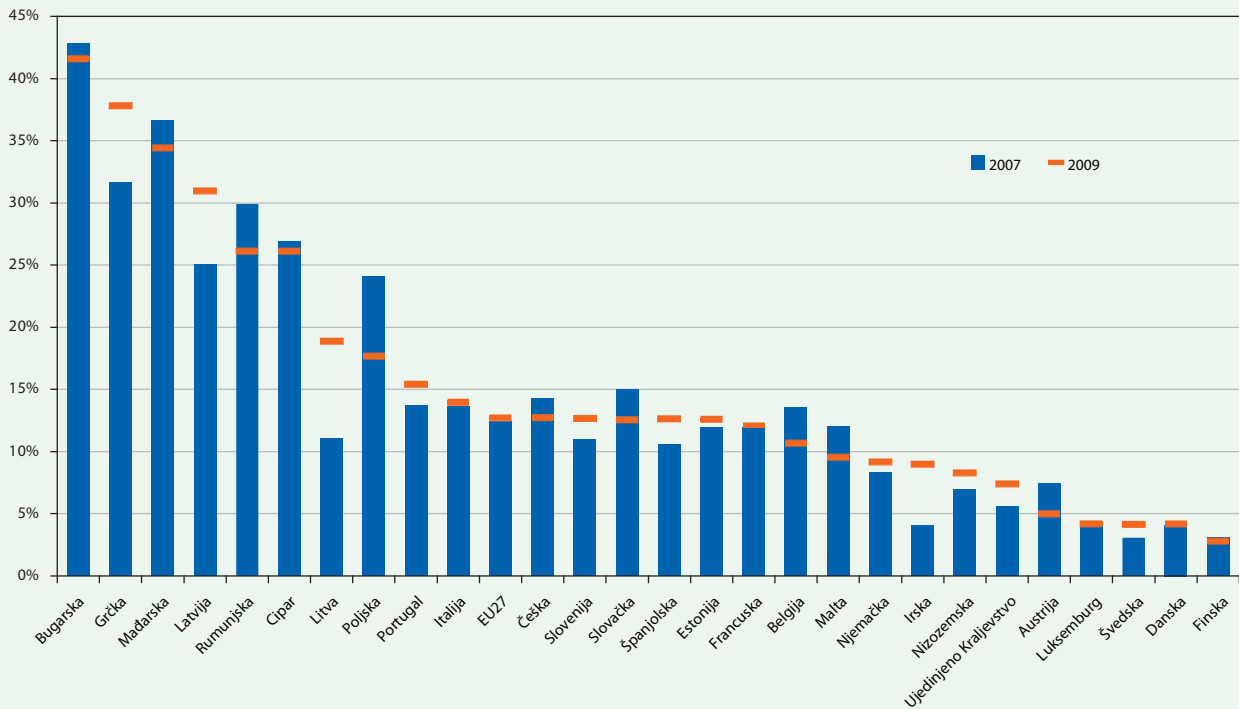
godina u 12 novih zemalja članica osjećali su strmiji pad zadovoljstva životom negoli njihovi vršnjaci u starim članicama EU15 – stopa kod prvih iznosila je 10% u usporedbi s drugima koji su imali 3%. To se podudara s rezultatima prijašnjih anketa: ukupni podaci pokazuju da su stariji ljudi iz novih 12 država članica uživali manje povlastica proširenja te da se osjećaju izloženima rizicima gospodarske krize. Stope osjećaja zadovoljstva životom među ljudima od 65 i više godina u 2009. iznosile su u prosjeku 7.0 u starim članicama EU15 te samo 5.5 u novih 12 zemalja članica, što može biti povezano sa slabijim zdravstvenim stanjem starijih ljudi u novim zemljama članicama.

Prihod kućanstva i materijalni uvjeti u uskoj su vezi s ocjenjivanjem osjećaja zadovoljstva životom. Obje ankete iz 2007. i 2009. imale su i pitanje koliko lako ili teško ispitanik spaja kraj s krajem. U 2007. prosječan rezultat odgovora onih ispitanika kojima je to bilo lako bio je 7.8, a u 2009. godini on je iznosio 7.7. Odgovori ispitanika koji su teško spajali kraj s krajem imali su vrijednosti 5.3 u 2007., odnosno 4.9 u 2009. Proizlazi da je osjećaj zadovoljstva životom među ljudima koji su odgovorili da teško spajaju kraj s krajem u prosjeku pao za 8% od 2007. do 2009. godine. No, taj je pad bio veći u novih 12 država članica i iznosio je 15% u usporedbi sa 6% u starim članicama EU15, što može svjedočiti o dubljoj krizi u novim članicama. Prosječna stopa zadovoljstva kod nezaposlenih u vrijeme istraživanja nije se mijenjala u starim članicama EU15 no zato je pala za 11% kod ispitanika u novih 12 članica – s 5.7 na 5.0.

Slika 2: Zadovoljstvo životnim standardom u EU27, 2003.–2009.

Slika 3: Postotak ljudi koji teško spajaju kraj s krajem

Slično smanjenje opaža se u osjećaju zadovoljstva ljudi njihovim životnim standardom. U prosjeku građanima 12 novih članica poraslo je zadovoljstvo vlastitim životnim standardom za 9% u razdoblju od 2003. do 2007. No, onda je palo za 6% od 2007. do 2009. U starim zemljama članicama (EU15) pad u osjećaju zadovoljstva životnim standardom od 2007. do 2009. bio je manji i iznosio 4%. Štoviše, prosječna stopa zadovoljstva životnim standardom iznosila je 6.9 u starim članicama EU15, u usporedbi s 5.8 u novih 12 članica. Najveći padovi zabilježeni su u Rumunjskoj i Malti, slijede Latvija i Portugal, pa Francuska i Estonija, tako da se pad životnog standarda nikako ne uočava samo u novim zemljama članicama ili onima koje su najviše pogođene krizom.

Što se tiče društvenih skupina, izgleda da su stariji ljudi iz 12 novih članica najviše pogođeni krizom. Među ljudima od 65 godina naviše, ocjena osjećaja zadovoljstva životnim standardom pala je za 5% u starim članicama EU15, a za čak 12% u novima. A stariji ljudi u novim članicama također imaju niže vrijednosti za zadovoljstvo životnim standardom negoli njihovi vršnjaci u EU15: u istraživanju 2009. među ljudima od 65 godina i više prosječna procjena zadovoljstva životnim standardom bila je 6.9 u zemljama EU15 naprama 5.2 u novim 12 članicama.

Ne iznenađuje činjenica da su ispitanici koji po vlastitom iskazu teško spajaju kraj s krajem puno manje zadovoljni svojim životnim standardom nego oni koji s time nemaju problema. U 2009. oni koji teško spajaju kraj s krajem ocijenili su razinu svoga zadovoljstva životnim standardom s 4.5 – u usporedbi sa 7.8 za one koji nemaju tih problema. U prosjeku, za starih 15 država članica vrijedi da oni koji teško žive

nisu bili manje zadovoljni u 2009. godini u odnosu na 2007. Nasuprot tome, procjena zadovoljstva pala je za 12% među ispitanicima iste kategorije u 12 novih članica, što ukazuje na barem subjektivnu percepciju pogoršanja.

Kao što prikazuje Tablica 1, otprilike dvostruko više ljudi u novim državama članicama jedva spaja kraj s krajem u odnosu na 15 starih članica. U 2009. omjer građana koji žive u oskudici bio je najviši u Bugarskoj, Grčkoj, Mađarskoj i Latviji (više od 30% u svakoj od njih te više od 40% u Bugarskoj). Situacija se neznatno promijenila u odnosu na 2007.; najznatnije je povećanje (više od 5%) zabilježeno u Grčkoj, Irskoj, Latviji i Litvi (Slika 3).

Tablica 1: Elementi ekonomskih poteškoća; stare članice (EU15) i 12 novih članica EU-a (NDČ12)

	EU15		NDČ12	
	2007	2009	2007	2009
„Jedva spaja kraj s krajem“	10%	11%	26%	22%
„Ne može si priuštiti meso“	4%	6%	20%	21%
„Ne može si priuštiti dopust“	24%	28%	55%	55%

Za procjenu promjene stanja kod ljudi koji žive u teškoj oskudici, korištena su dva specifična pokazatelja iz indeksa lišavanja: nemogućnost priuštiti si obroke s mesom, peradi ili ribom svaki drugi dan i nemogućnost odlaska na jednodnevni godišnji odmor izvan mjesta boravka. Tablica 1 pokazuje da je ovih stavki bilo mnogo više u novim članicama, no također da je promjena između 2007. i 2009. godine bila razmjerno mala. Najveći porast u lišavanju zabilježen je u Mađarskoj gdje je od 2007. do 2009. godine udio građana koji su izjavili da si ne mogu priuštiti meso s 32% narastao na 42%, dok je

udio onih koji si ne mogu priuštiti godišnji odmor u istom razdoblju narastao sa 61% na 73%. Jedina preostala država u kojoj su ljudi dali slične iskaze lišavanja u 2009. bila je Bugarska.

Obiteljski život, zadovoljstvo poslom i zdravlje – neznatne promjene

Dok je između 2007. i 2009. godine zabilježen značajan pad u zadovoljstvu ljudi što se tiče života i životnog standarda, promjena u njihovoj percepciji ostalih aspekata života bila je razmjerno manja. Između 2003. i 2007. godine u čitavoj EU27 primijećen je neznatan pad u prosječnoj razini zadovoljstva obiteljskim životom (od 1%) te sličan pad u zadovoljstvu zdravstvenim stanjem; u istom je razdoblju zadovoljstvo poslom palo za 2%. U razdoblju od 2007. do 2009. zadovoljstvo obiteljskim životom i zdravljem palo je nešto više, ali zadovoljstvo poslom ostalo je ustaljeno, na što ukazuje Tablica 2.

Tablica 2: Zadovoljstvo različitim aspektima života, EU15 i NDČ12

	EU15		NDČ12	
	2007	2009	2007	2009
Obiteljski život	7.95	7.81	7.70	7.52
Posao	7.22	7.21	6.84	6.95
Zdravlje	7.44	7.26	6.98	6.7

Opaska: Ispitanici su svoje zadovoljstvo izrazili ljestvicom od 1 do 10.

Zadovoljstvo obiteljskim životom relativno je visoko u svim zemljama i ne razaznaje se nikakav osobit trend u tri zadana razdoblja. Ipak, dvije su skupine zemalja u kojima se zadovoljstvo obiteljskim životom smanjilo između 2003. i 2007., a onda opet između 2007. i 2009. godine. U prvoj su skupini Njemačka i Austrija, a u drugoj Grčka, Italija, Portugal i Španjolska.

Gledišta starijih ljudi promijenila su se u razdoblju od 2007. do 2009. nešto više od prosječnih građana, s padom od 3% koji se odnosi na zadovoljstvo obiteljskim životom, u usporedbi s padom od 2% za ljude od 35 do 64 godine dok za one između 18 i 34 godine nije zabilježena promjena. Nije bilo razlike u ocjeni zadovoljstva između žena i muškaraca.

Od 2007. do 2009. razina zadovoljstva zdravljem pala je za 4% među ispitanicima u novim državama članicama te za 2% među onima u EU15, s najvećim zabilježenim padom u Bugarskoj, Rumunjskoj i Portugalu. Međutim, ljudi u Latviji bili su zadovoljniji svojim zdravljem u 2009. godini nego u 2007. pa je te promjene vrlo teško pravilno interpretirati.

Jednako su zbunjujuće i očite promjene u razini zadovoljstva poslom. Općenito, prosječna ocjena zadovoljstva poslom nije se mijenjala u razdoblju od 2007. do 2009., dok je u novim zemljama članicama u prosjeku porasla za 2%. Taj je rezultat potpuno neočekivan s obzirom na gospodarsku recesiju, povećanje neizvjesnosti oko zadržavanja

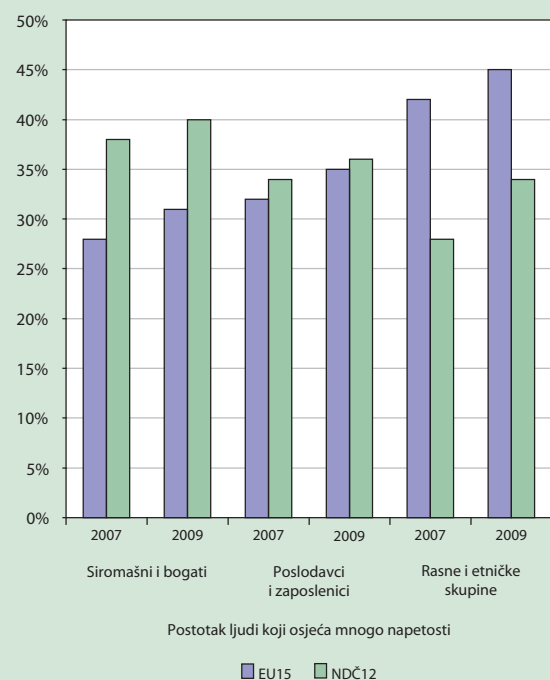
radnog mjesta i pogoršanje radnih uvjeta (osobito za neke zaposlenike). Također se ne čini logičnim da je zadovoljstvo poslom najviše naraslo u Ujedinjenom Kraljevstvu, Irskoj i u pribaltičkim državama, u kojima je bilo značajnih gubitaka posla. Možda je to pokazatelj olakšanja među onima koji posao imaju, a možda će se utjecaj recesije na zadovoljstvo poslom odraziti tek kroz duže vremensko razdoblje.

Porast napetosti u društvu

Kvaliteta društva u kojem ljudi žive jedan je od osnovnih pokazatelja opće kvalitete života. Ljudi pridaju veliku važnost kvaliteti svog lokalnog okruženja, javnih usluga i demokratskih institucija, a ti elementi također utječu na sveukupnu ocjenu kojom ljudi mjere kvalitetu svojih života. S ciljem da se ispituju društveni odnosi, u EQLS anketi od ljudi se tražilo da procijene razinu napetosti (sukoba) među različitim društvenim skupinama u svojoj državi. Premda se mnogo govori o muško/ženskim te o međugeneracijskim sukobima, relativno je malo ispitanika diljem EU-a izjavilo da su ti sukobi u njihovim državama najizraženiji. Rijetko je 20% ili više izjavilo da osjeća veliku napetost u svojoj državi između muškaraca i žena odnosno između mlađih i starijih osoba. Međutim, otprilike jedna trećina ili više ispitanika tvrdi ta postoji napetost između bogatih i siromašnih, između poslodavaca i zaposlenika te između različitih etničkih skupina.

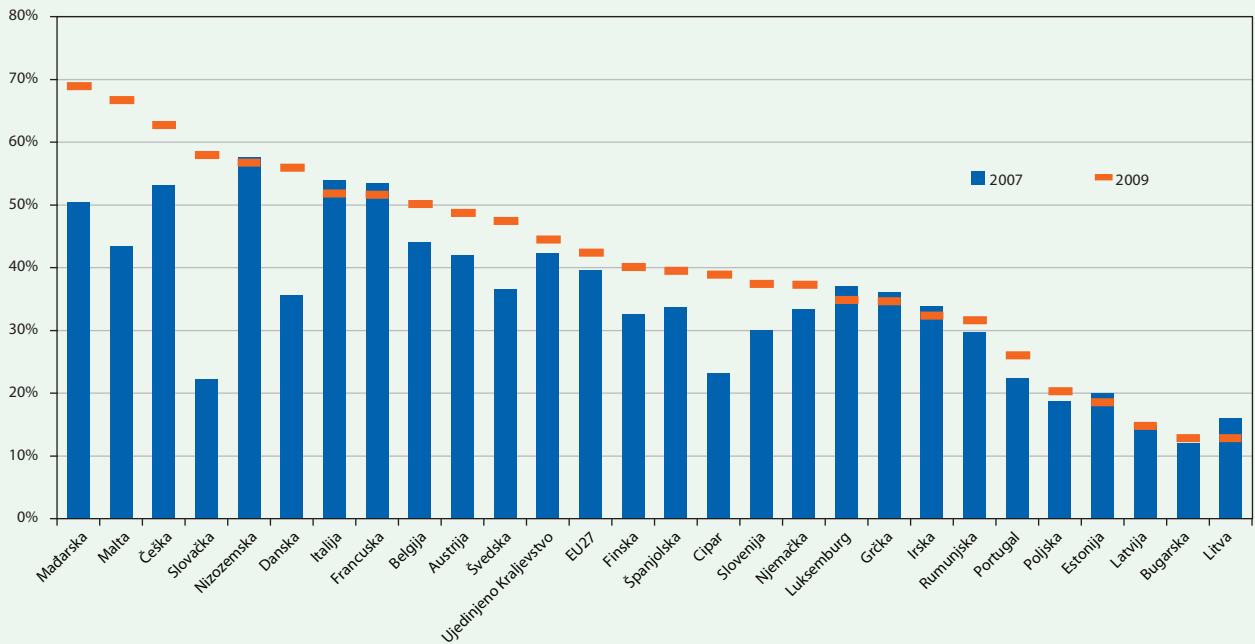
U razdoblju od 2003. do 2007. napetosti u društvu zabilježile su pad; udio građana koji je izjavio da

Slika 4: Napetosti između društvenih skupina u 2007. i 2009., EU15 i 12 novih država članica (NDČ12)

Napomena: podaci se odnose na one ispitanike koji smatraju da u njihovim državama ima mnogo napetosti u svakoj od navedenih skupina.

Slika 5: Osjećaj napetosti između rasnih i etničkih skupina u EU27 u 2007. i 2009. godini

postoji mnogo napetosti između tri navedene skupine snizio se za 4 do 6%. Međutim, od 2007. do 2009. broj ispitanika koji osjeća da ima mnogo napetosti narastao je u prosjeku za 2 do 3%. U 12 novih država članica broj ispitanika koji smatra da ima mnogo napetosti između rasnih ili etničkih skupina porastao je za 6%. Što se tiče pojedinačnih država, porast napetosti najviše se osjetio u Slovačkoj (36% više) i na Malti (26%), a slijedi Mađarska gdje je zabilježen porast od 19%. Porast u Slovačkoj i Mađarskoj može se pripisati osvješćivanju ljudi glede napetosti između većinskog stanovništva i populacije Roma. Međutim, broj ispitanika koji smatra da ima mnogo napetosti također je porastao u Danskoj, za 20%, te u Švedskoj, za više od 10%. U Irskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu, državama koje su u prošlim nekoliko godina doživjele visoki val imigracije, nije bilo razlike u osjećaju društvenih napetosti.

Općenito, razlike u odgovorima kod muškaraca i žena na pitanje o rasnim i etničkim napetostima zanemarive su, a nema ni odstupanja u postocima od 2007. do 2009. Što se tiče dobnih skupina, 40% ljudi starijih od 65 godina u 2009. smatra da postoji mnogo napetosti među rasnim i etničkim skupinama, a to isto smatra i 43% mladih odraslih ispitanika. Međutim, kod ispitanika starijih od 65 godina ta je brojka porasla za 6% u razdoblju od 2007. do 2009., a kod mladih za samo 2%.

U istom je razdoblju također narastao broj ljudi koji smatra da postoje napetosti između bogatih i siromašnih. Najveći je pomak zabilježen na Malti i u Sloveniji gdje je postotak ispitanika koji osjećaju mnogo napetosti narastao za 13%. Uz to, u državama sjeverne Europe (Estoniji, Ujedinjenom Kraljevstvu, Finskoj, Švedskoj, Irskoj i Latviji) ta je brojka porasla za 6 do 11%, a u Slovačkoj za 10%. Sukladno očekivanjima, odgovori koje su ispitanici davali na

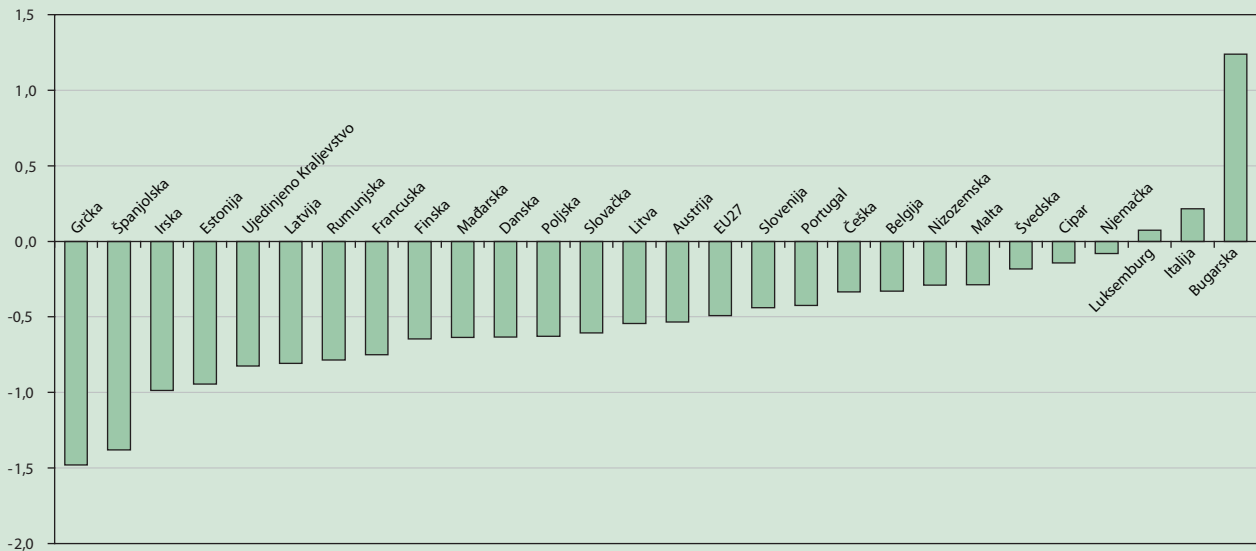
ovo pitanje vezano je uz njihova osobna primanja: od ljudi koji nemaju problema u spajanju kraja s krajem 26% izjavilo je da osjeća mnogo napetosti, a od onih koji teško spajaju kraj s krajem napetosti doživljava čak 45% ispitanika.

U prosjeku, osjećaj napetosti između poslodavaca i zaposlenika u Europskoj Uniji bio je nešto viši u 2009., a nije bilo velikih odstupanja između 12 novih država članica i 15 starih. Međutim, situacija je vrlo različita u pojedinačnim državama. Dok u Danskoj samo 4% građana smatra da je napetost između poslodavaca i zaposlenika jaka, a u Švedskoj 12%, u Francuskoj se ta brojka popela na čak 57%, a u Mađarskoj na 56%. Štoviše, ta je brojka narasla za više od 10% u Francuskoj, Austriji, Estoniji, Malti i Slovačkoj u razdoblju od 2007. do 2009.

Gubitak povjerenja u institucije i građane

Ako se čini da je zbog osjećaja napetosti između različitih društvenih skupina kvaliteta društva u padu, pokazatelji socijalnog kapitala još su gori. U 2007. EQLS anketom građane se po prvi put upitalo koliko povjerenja imaju u parlamente i vlade svojih država. Diljem EU-a razina povjerenja u državnu vladu bila je u prosjeku 4.6, na ljestvici od 1 do 10. Premda prilično niska, ta se stopa 2009. spustila na 4.1, a to znači pad od 12%. 2009. povjerenje u vladu ocijenjeno je u prosjeku s 4.3 u zemljama EU15 i 3.3 u 12 novih članica, dok se na državnoj razini kretalo od 6.2 u Luksemburgu i 5.3 na Cipru do 3.2 u Grčkoj i 2.3 u Latviji. Najveći pad u razdoblju 2007.-2009. zabilježen je u Estoniji, Latviji, Španjolskoj, Grčkoj, Irskoj i Rumunjskoj, tj. u državama čija su gospodarstva najviše pogođena financijskom krizom. Na drugo pitanje o povjerenju u državne parlamente, ispitanici su davali slične odgovore; promjena u povjerenju u razdoblju od 2007. do 2009. prikazana je na Slici br. 7.

Slika 6: Promjena razine povjerenja u državne parlamente od 2007. do 2009. u EU27

Zanimljivo je spomenuti da je anketa u Bugarskoj pokazala znatni porast povjerenja građana u nacionalni parlament, što je suprotno europskim trendovima. Ta se anomalija bar djelomično može objasniti činjenicom da su u Bugarskoj 2009. održani parlamentarni izbori, i to neposredno prije provođenja ankete.

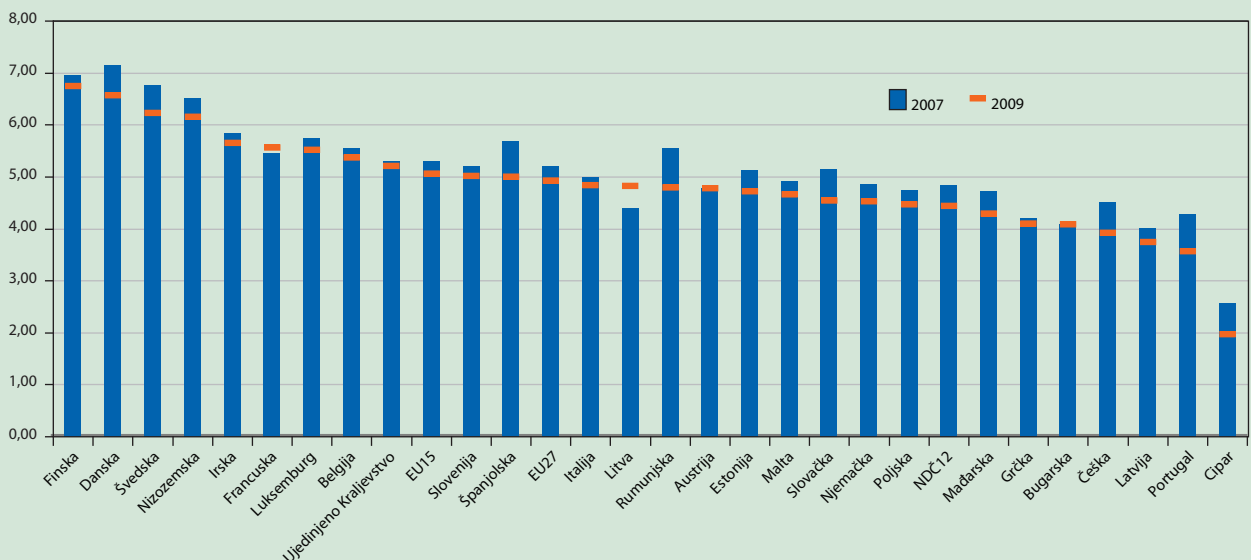
Širom Europe povjerenje u institucije znatnije se spustilo među ljudima koji teško spajaju kraj s krajem u odnosu na one kojima je to lako. Što se tiče spola ili dobi, nije bilo značajnih učestalosti.

Mnogo je napisano o tome koliko je u društvu važno povjerenje u vlastite sugrađane. Ispitanicima svih triju anketa postavljeno je pitanje koliko povjerenja imaju u ostale ljude: prosječna je vrijednost pala u 27 zemalja EU-a s 5.6 u 2003. na 5.2 u 2007., te

na 4.9 u 2009. Pad u povjerenju kod građana 15 starih država članica i 12 novih u razdoblju od 2007. do 2009. prikazan je na Slici br.7.

Što se tiče pojedinih država, dogodile su se značajne promjene u ocjenjivanju povjerenja: u šestogodišnjem razdoblju od 2003. do 2009. razina povjerenja pala je za jedan cijeli bod ili više u Portugalu, Španjolskoj, Austriji, Njemačkoj, Latviji i na Cipru. Od 2007. do 2009. najoštrij pad zabilježen je u Španjolskoj, Portugalu i Rumunjskoj. Ovaj je pokazatelj društvenog kapitala u istom razdoblju sveukupno pao za 5% u 15 starih zemalja članica, a u 12 novih za 8%. U 2009. razina povjerenja u druge ljude kod žena bila je 4.8, što označava pad od 6% u odnosu na prethodnu anketu, a kod muškaraca 5.0, s padom od 4%.

Slika 7: Društveni kapital – povjerenje u sugrađane, EU15 i 12 novih članica

Zaključak

Iz priloženih podataka može se zaključiti da je financijska kriza utjecala na pad određenih aspekata kvalitete života i na percepciju kvalitete društva. Premda su pokazatelji životnog zadovoljstva i zadovoljstva životnim standardom narasli u razdoblju od 2003. do 2007., i to pogotovo u novim državama članicama, ti su pokazatelji ponovno pali od 2007. do 2009. Pad je zabilježen u državama koje su jače pogođene ekonomskom krizom ali i u onima koje nisu toliko pogođene: naime, države koje prolaze kroz najdublju recesiju nisu uvijek one u kojima nailazimo na najveće promjene u ocijenjivanju kvalitete života. Međutim, čini se da su Latvija, Estonija, Bugarska i Rumunjska ipak usporile svoj put prema blagostanju.

Jasno je da prosječni podaci o promjenama u kvaliteti života jedne države ne daju cjelovitu sliku situacije: izgleda da su zadnjih godina određene kategorije ljudi u određenim državama doživjele veći pad u kvaliteti života od ostalih. Negativne učinke promjena u razdoblju od 2007. do 2009. posebno su osjetili ljudi starije dobi u 12 novih država članica. Osim njih, negativne su posljedice u brojnim aspektima kvalitete svojih života najviše osjetili ljudi koji žive u oskudici. Ipak, ne treba pretjerivati s posljedicama koje gospodarska kriza ima na

svakodnevne gospodarske prilike: barem do rujna 2009. nije bilo gotovo nikakve promjene u pokazateljima financijskih poteškoća, a tek mala razlika javila se u pokazateljima lišavanja.

Jedna od najizraženijih promjena u razdoblju od 2007. do 2009. bila je pad povjerenja u državne vlade i parlamente, i to u mnogim državama članicama. Taj je pad učestaliji u državama koje su najviše pogođene recesijom. Međutim, pad razine povjerenja nije jednolik, a u nekim državama bio je manji od očekivanog. I u ovom slučaju, osjećaj povjerenja kod ljudi s najvećim financijskim poteškoćama pao je više nego kod onih kojima spajanje kraja s krajem ne predstavlja veliki problem.

Gubitak povjerenja u demokratske institucije pratio je i stalni pad u jednom od klasičnih pokazatelja društvenog kapitala – povjerenja u sugrađane. To je povjerenje jedno od osnovnih sredstava kojim se ljudi suočavaju s društvenim promjenama i trebalo bi mu posvetiti više pažnje. Naglo pogoršanje društvenog kapitala zabilježeno je ponajviše u državama u kojima se osjeća porast napetosti u društvu. Kako bi se preciznije ocijenile posljedice ekonomske krize koja je zahvatila europsko društvo, potrebno je opširnije pratiti trendove promjena kvalitete društva i trendove zadovoljstva ostalim aspektima kvalitete života.

Dodatne informacije

Teresa Renehan
ter@eurofound.europa.eu

Kvaliteta života u Europi, 2003–2007
www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0977.htm

Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Irska
Telefon: (+353 1) 204 31 00
E-mail: information@eurofound.europa.eu
Web stranica: <http://www.eurofound.europa.eu>

ISBN 978-92-897-0998-9

9 789289 709989

Publications Office
EF/10/47/HR